

# Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Iskaja vsak letnik. Naročnina letna 60 din. za tisočstotno 80 din. Član sekcije J. U. U. plača list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Polt. tek. rač. 17.153. Telefon 4586

## Ali optimizem kljub vsemu?

Ni še minilo osem dni, ko smo napisali: »Nočemo biti črnogledi! Kljub vsemu hočemo verovati v srečno zvezdo našega rodu... Verovati hočemo, da premore slovenski narod objektivnih voditeljev, ki se zavedajo vse resnosti momenta in ne bodo opustili ničesar, kar more služiti krepki povezanosti in strjevanosti narodnih sil...«

Napisali smo te besede s posebnim ozirom na položaj slovenskega učiteljstva.

Te besede izhajajo iz naše volje kot sad premisleka in spoznanja, kot rezultat vpogleda v slovensko stvarnost. Narekuje nam jih čut soodgovornosti na usodi našega življa.

Dobro se pa zavedamo, da samo naša volja in naše spoznanje ter samo naš čut soodgovornosti ne zadoščajo, da bi pomenila naša dejanja resničen uspeh naših naporov.

Napisali smo tudi, da so za tak uspeh nujno potrebni ukrepi — in sicer ne naši ukrepi —, da se ustvarijo oni stvarni pogoji, ki so za navdušeno občestveno delo učiteljstva neobhodno potrebni. Med take pogoje spadajo predvsem trdna pravna sigurnost ter širokogrudne reparacije onih ukrepov personalne prosvetne politike, ki ne prenesejo občesarodnega in človečanskega kriterija.

Naše razpoloženje se v zadnjih osmih dneh ni izboljšalo, temveč nasprotno. Zelo se bojimo, da se tudi v bodočih tednih ta občutek ne bo olajšal. V takih okoliščinah nam seveda trdna volja ne more premagati ovir, ki nam zastavljajo pot, kajti iracionalni elementi, tako zelo važni za vsako množestveno akcijo, se ne podreajo logičnim zaključkom, izvirajočim iz vpogleda in spoznanja danega izvenobčesnega stanja.

Zato je potrebno, da s skrbjo in žalostjo ugotovimo, da sta današnje dejansko razpoloženje učiteljstva ter potreba po optimističnem duševnem nastrojenju v tako dispartnem razmerju, kakršnega še nismo doživljali.

Nočemo obupavati in nečemo izgubiti vere v boljše čase, ker nam služi ta vera kot krmilo na zvihranem valovju. Toda naš optimizem se je v zadnjem času vse prej kot dvignil in optimizma ni mogoče obdržati kljub vsemu. Ker pa hočemo živeti in sicer živeti srečno v sredini svojega srečnega naroda, ne smemo prenehati z apeli na vse, od katerih je odvisno naše optimistično razpoloženje. Naš krik se ne more in sme tolažiti kot krik sebičnega, kajti krik po pravici in sreči je glaven postulat vsakega mislečega bitja. Od našega moralnega zadoščenja je odvisno danes mnogo: preslišati ta apel znači preslišati vse to mnogo z vsemi kvarnimi posledicami.

Zgodovina slovanstva je prepolna tragičnih momentov, ko je velik čas našel majhne ljudi. Majhen pa je vsakdo, po sreči in razumu, kdor se v korist skupnosti ne more odpovedati trenutnim osebnim ali strankarskim ugodnostim, kajti take ugodnosti morejo biti le prehodnega značaja, če trpi pri tem skupnost, katere organski del je sam.

Partizanska korist pomenja v takih časih navadno demoralizacijo vsega občestva in sicer prav tako demoralizacijo svojih strankarskih pristašev kakor ostalih sorodnikov.

Zahteve, ki jih stavlja v tem času naša organizacija, se ne plašijo dnevnih svetlobe. Nikakih privilegijev si ne želimo v dnevi, ko pomenja že zgolj pravica skoroda luksusa. Sporazumno naj se pravično urede vse zadeve personalne prosvetne politike, da se vrne optimizem in vera v pravno in moralno v našo vrsto.

Moralna in pravna sigurnost pomenjata najjačji argument za vsako pošteno domoljubno delo, in to ne samo za učiteljstvo, ampak za celokupno slovensko javnost. Le kdor se za nikako ceno ne pusti odvrniti od pravne linije, sme zahtevati zase naslov pravega patriota. Kakšna družba in kakšna bodočnost naj se zgradi na trhljnih osnovah pristranske morale?

Za stališče učiteljstva v narodnem občestvu in za možnost njegovega narodnega in individualnega vzgojnega dela velja ključ po pravici in morali v dvojni meri.

Učiteljsko delo je podvrženo stalno javni kontroli: prav tako njegovo delo v šoli kakor izven nje. Prosto mistifikacij in strankarske demagogije je ljudstvo v stanu pravično ocenjevati delo svojih vzgojiteljev. Zato pomenja vsaka krivica nad pravičnimi delavci težak udarec v obraz javni morali, pomenja poleg tega pa tudi moralno razorožitev v vrstah najboljših narodnih delavcev ter — končno, a ne manj važno — moralno in dejansko mobilizacijo vseh narodnih nasprotnikov in škodljivcev.

To so resnice, ki se ne dajo spraviti s sveta z nikako dogmatično ali strankarsko ozkosrčnostjo. Zato kličemo v zadnji uri vsem majhnim ljudem: Roko proč od še obstoječih zdravih moralnih osnov našega ljudstva!

## Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva

Že večkrat smo imeli priliko slišati razna mišljenja o vprašanju »Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva.« — Tudi načelno stališče smo že zavzeli k temu problemu, toda vprašanje se še in še ponavlja med učiteljstvom. V prejšnji številki je tov. M. P. v svojem članku »Vtisi s prvega učiteljskega zborovanja« ponovno

### Strokovna izobrazba učiteljstva iz kmetijstva

V zadnjem »Učiteljskem tovarišu« je našla dopisnica M. P. zopet že tolikokrat ventilirano vprašanje o kmetijski strokovni usposobljenosti učiteljstva. Ker se to vprašanje nanaša tudi drugod in celo v tako važni korporaciji kot je Kmetijska zbornica, ne bo odveč, ako v tej zvezi zopet priberemo stališče naše organizacije v tem pogledu.

Da ne bo glede tega nikakega nesporazuma in dvomnosti, je treba, da izjavimo že a priori svojo soglasnost s trditvijo, da je kmetijska strokovna usposobljenost učitelju zelo koristna pri njegovem izvenšolskem in šolskem delu. Čim več je ima, toliko uspešnejši bo njegov pouk, toliko lažje se bo zasiliral med kmečkimi prebivalstvom, toliko zanimivejši in bolj življenjski bo njegov učni postopek ter toliko več koristi bo imela od njegovega dela šolska deca in ostalo prebivalstvo.

Prepričani smo, da v tem pogledu med nami ni in ne more biti nikake razlike, zato tudi načeloma ne moremo in ne smemo biti proti strokovni usposobljenosti iz kmetijskih panog.

Razlika v mišljenju se bo pokazala pa takoj, ko preidemo na čisto praktično pot in se vprašamo, kje, kako in v kolikem obsegu naj si učitelj pridobi to usposobljenost.

Z ozirom na resolucijo Kmetijske zbornice, ki gre za tem, da bi se že naša ljudska šola in zlasti učiteljstvo reformiralo v tem smislu, da bi se pouk v kmetijskih panogah gojil intenzivneje, moramo to zahtevo — čeprav z nekaterimi pridržki — odkloniti. Ljudska šola ne sme postati nikdar strokovna, niti ne kmetijska, niti obrtna ali kakršna koli strokovna šola. Na kmetih mora vsekakor tvoriti kmetijstvo izhodišče za ves pouk in za vzgojo, ker je to najnaravnejša, otroku najbližja in najpristopnejša ter zato tudi najuspešnejša pot. Res je seveda, da se bo učitelju — kmetijskemu strokovnjaku — tak

načelo to zadevo. Da bi imeli širši učiteljski krogi priliko podati svoje mišljenje in zvrediti mišljenje drugih, otvarjamo s tem polemiko o vprašanju strokovne izobrazbe učiteljstva iz raznih panog kmetijstva in prosimo vse tovariše in tovarišice, ki se za vprašanje zanimajo, da nam pošljejo svoje prispevke. Prva dva prispevka priobčujemo že sedaj.

Konsekventno temu spoznanju moramo tudi zastopati stališče, da nam mora vzgajati učiteljstvo dobre psihologe, metodike in praktične organizatorje ter da se mora stremeljeno po reformi učiteljskih šol gibati v tej smeri.

Pa še neko drugo dejstvo je prav tako odločilne važnosti za tako naše stališče. Ako naj prihajajo učiteljski kandidati z učiteljskega iz kmetijstva res vsestransko strokovno izobraženi, je potrebno, da temeljito pouče o vseh kmetijskih panogah naše države ali vsaj Slovenije. Kdor pa količkaj pozna obsežnost te stvarine ter ve, da se morajo celo na kmetijskih šolah kandidati, ki hočejo iz kake kmetijske panoge doseči popolno znanje, posvetiti specialnemu študiju, mora smatrati zahtevno po dobrih kmetijskih strokovnjakih na učiteljskih šolah za utopijo, ne glede na to, da bi moralo učiteljstvo zaradi take reforme hudo zanemarjati svojo najvažnejšo nalogo.

Glede na vse to nam ostane le ena možnost za boljše strokovno usposobljenost učiteljstva na podeželskih šolah: po istem organiziranem načrtu, ki velja za dvig strokovne usposobljenosti našega kmetijskega prebivalstva v določenem kraju in z določenim centralnim gospodarskim problemom se mora dvigati tudi izobrazba učitelja, ki sodeluje predvsem organizatorično pri tem načrtu. Praktični tečajji iz posameznih kmetijskih panog igrajo pri taki organizaciji za dvig našega kmetijstva in učiteljeve usposobljenosti mnogo važnejšo vlogo kot pa teoretični kmetijski tečajji, ki naj bi splošno dvignili raven te izobrazbe.

A. H.

### K vtisom s prvega učiteljskega zborovanja

V 38. številki »Učiteljskega tovariša« je neka mlada tovarišica zastavila več vprašanj, ki so se ji porodila pri čitanju člankov v našem stanovskem glasilu in ob priliki, ko je prvič posetila učiteljsko zborovanje. Ta vprašanja in kritika poteka zborovanja so polna želje pomagati, res nekaj narediti: v njih pa se predvsem odraža nemir, negotovost, borba z začetnimi zaprekami in iskanje kriterija, ki bi ji omogočil pravilno realno analiziranje življenja takega kot je: da bi pri tem ne igralo kakršne koli vloge neko vrojeno, privzgojeno, vsiljeno načelo, katerega jedro je to ali ono verovanje, ti in oni ideali: »trajne« sreče, zadovoljstva, miru polno stanje.

Ako je tovarišica pazljivo prebrala članek tov. Majhena »O kriteriju« in druge članke, je morda našla ali vsaj zaslutila, kakšno je merilo, s katerim merijo člani »Pokreta«, ki s pomočjo nepristranskega, znanstvenega raziskavanja prikazujejo stanje v naših vaseh. Kadar bodo opravili to analiziranje, bodo nedvomno prešli na sintezo, katere namen bo iz dobljenih elementov prikazati prave vzroke današnjega nezadovoljivega, poraznega gospodarskega, kulturnega, socialnega položaja elementarnih delovnih plasti našega naroda. Prikazali pa bodo pri tem tudi edino pozitivno, v življenjski nujnosti utemeljeno bodočo razvojno stopnjo.

Na vprašanja, ki so v zvezi z ugotovitvami v članku »Kmetijstvo in osnovna šola« v 31. številki »Učiteljskega tovariša«, ji bom poizkusil odgovoriti oziroma ji dati pojasnila v tem članku.

»V eni zadnjih številki »Učiteljskega tovariša« sem čitala, da je središče učiteljevega dela šola in da je vsaka druga izobrazba ne potrebna. Jaz pa mislim drugače... Ljudje bi svoje življenje lahko v marsičem izboljšali, če bi bili strokovno bolj izobraženi. (Sadjarstvo...) S strokovnim znanjem bi zrasla tudi samozavest kmečkega človeka.«

Povsem pravilno je mišljenje, da bi se s strokovnim znanjem povečala samozavest: vzgojila bi se delno zavest; lahko in bilo bi tako ter tako, če bi delali po teh in teh strokovnih napotkih ter bi bili dani še ti in oni pogoji.

Ako pa začnemo iskati možnosti pridobitve novih denarnih sredstev za nabavo po-

trebščin nujno potrebnih za pričetek bolj racionalnega gospodarjenja, s katerim bi se izboljšale življenjske prilike, pridemo do zaključka, da realnih sredstev, ki bi izvirala iz izboljšane, povečane produkcije, ni moč ustvariti, ker ni mogoče nabaviti osnovnega, početnega kapitala.

S povedanim ne trdim, da se ne da tu in tam malo izboljšati način dela, higienske prilike itd., vendar ta napredek z danimi sredstvi, — novih v tem sistemu ni možno dobiti: če ne bi jih pristojni činitelji že dali, ker vsi ugotavljajo potrebo po njih, — bi bil tako majhen, da se ne more imenovati neki resničen napredek. Kvaliteta in kvantiteta bi delno porasli, ne bi se pa s tem povečala možnost prodaje, kar nam potrjuje dejstvo, da se med delovnimi plastmi ljudstev, kjer je način dela, kolikost in kakovost pridelkov na višku, prav tako javlja nezadovoljstvo radi onemogočenega normalnega razvoja, zaradi pomanjkanja materialnih sredstev; da se javlja isti problem. Prav nobena težava ni omenjeno dejstvo v zvezi z drugimi vprašanji gospodarstva neovržno dokazati; saj je vsakomur znano, da je delo delavcev vseh strok dandanes kvalitativno in kvantitativno na višku, da pa oni sami še zdaleka nimajo v zadostni meri onega, kar producirajo.

S povedanim še nikakor ni direktno ovržena trditev, da učitelju ni potrebno ter da je zanj celo kvarno, če se bavi s kakim drugim strokovnim študijem, delom, kot s svojim, ki ga omejuje njegov izrazito duhovno-zivljenjski poklic. Učiteljevo delo naj bo poleg praktičnega opravila v šoli le znanstveno proučevanje. V vsem njegovem delu ni mesta za »praktično gospodarsko« delo. Res je, da s tem »človekoljubno« pomagamo »mašiti« luknje v ladji, ki se potaplja, vendar to ni naša dolžnost, niti ni pošteno. Mi moramo povedati ljudem nad nami in okoli nas, tako in nič drugače je potrebno delati, da se rešimo. Mi moramo biti vodniki. Preden pa moremo to postati, nam mora biti znan kriterij. (Glej članek tov. Majhena: »Komur sta znana...«) Če kmet nima dovolj strokovnega znanja, ni to naša krivda, greh je le, ako tega ne ugotavljamo in povemo onim, katerim je skrb za to poveril narod.

### VSEBINA:

Ali optimizem kljub vsemu?

Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva.

Strokovna izobrazba učiteljstva iz kmetijstva.

K vtisom s prvega učiteljskega zborovanja.

Klic francoske revolucije in slovensko šolstvo.

Disciplinska razsodba.

O srbskem učiteljskem združenju za Bosno in Hercegovino.

† Ivan Burdian.

LISTEK: Kakšen je tvoj razred? — Za našo družino.

UČITELJSKI POKRET: Delo rodi potrebe. Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Učiteljski pravnik. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Učiteljska tiskarna. — Stanovska organizacija JUU.

Stališče nestrokovne izobrazbe otrok zagovarjam radi razlogov, ki sem jih navedel v članku »Kmetijstvo in osnovna šola«. S tem kajpak še ni rečeno, da ne bomo v nekaj kompleksih z otroki obdelali kmečko delo, stvarno stanje vasi, vobče vse, kar zadeva: sadjarstvo, vrtnarstvo, higieno in zdravstvo, mlekarstvo, živinorejo. Zato potrebne podatke nam bodo seveda predložili gg. sreski kmetijski, zdravstveni referenti ter ostali. Sicer pa se bo o tem vprašanju podrobno razpravljalo v našem strokovnem glasilu.

Da je središče učiteljevega dela šola in da je za opravilo v šoli potrebno neko naše strokovno znanje, se ne da oporekati. Da je to poklicno delo sila delikatno sprčo dejstva »učitelj bodi umetnik«. Da je zanj potrebno, tako sodimo, precej, ogromno strokovne izobrazbe. Biti na deželi, »v hribih«, kakor pravimo po domače, daleč od kulturnega, središča v živem, resničnem, ne navideznem stiku s kulturo, pedagoškimi pojavi itd., je druga umetnost, ki pa je naša prva dolžnost, ako se zavedamo, da moramo biti učitelji, duhovni voditelji vasi, inteligenca. Kdor more s tem združiti še kaj drugega, postopa pravilno. Toda globina in širina sta v istem odnosu kot kvaliteta ter kvantiteta; temeljitost, površnost itd.

Praksa je življenje; in življenje moramo živeti. »Živeti« je potovanje v megleni noči po neznanji poti. Ako imamo dober kompas, bomo hodili po pravi stezi, ki bo morda bolj zaraščena, bo na njej več zaprek kot na oni desno oziroma levo.

M. K-er.

## Klic francoske revolucije in slovensko šolstvo

Letošnje leto mineva 150 let, kar je francoski narod polagal temelje novemu družabnemu redu, ki je temeljito preobrazil življenje na naši celini. Tedaj veliki prevrat francoske revolucije je imel za posledico, da so se za Francozi tudi drugi evropski narodi polagoma pričeli osvobodjevati nesodobnih spon srednjeveškega fevdalizma.

Po revoluciji je francoski narod pod svojimi zmagovitimi prapori raznesel nov družabni red in pridobitev novega razmaha daleč preko svojih meja, tja do skrajnega vzhoda Evrope.

Zmagovita francoska armada, ki jo je vodil slavnj Korzičan, je zasedla tudi naše kraje. Tako je bila leta 1809. ustanovljena Ilirija, ki je važen mejnik v kulturi Slovencev.

Takole piše o tej dobi dr. Ivan Prijatelj: »Francosko nadvladje na Slovenskem je bilo — kakor je bilo kratkotrajno — ogromnega pomena v narodnokulturnem življenju Slovencev. Značilo je naravnost prebuditel slovenskega naroda (v osebah najboljših predstaviteljev seveda) iz dolgotrajnega spanja.«

Oglejmo si kulturno življenje, predvsem šolstvo pri Slovencih pred ustanovitvijo Ilirije. Kaj vidimo? Tedanjo ljudsko šolo so nazivali uradno tudi »nemška šola«, ki se je tako nazivala v nasprotju z višjim latinskim šolstvom. Ta šola je imela med Slovani samo to nalogo, da je ponemčevala slovensko ljudstvo ter ga napravljala nemško mislečega. Vendar pa vidimo, da se je po letu 1804. vsaj skušalo izposlovati ljudsko šolstvo v materinem jeziku. Tako je tudi ljubljanski škofijski konzistorij v svojem poročilu na vlado z dne 18. marca 1805. predlagal, da je za ljudske šole na Kranjskem, če hočemo doseči polne uspehe, posebno na deželi, neobhodno potrebno, da se ves pouk vrši v slovenskem jeziku.

Na ta predlog je vlada odgovorila v svojem dekretu od 22. oktobra 1806., da se pri pouku sme slovensko razlagati, šola sama se pa mora obravnavati kot nemška ter se mora tudi pouk vršiti izključno v nemščini.